

Елка Димитрова, доц. д-р

Институт за литература – Българска академия на науките

ИСТОРИЯ ЗА ДВАМА РИЦАРИ: ТЕОДОР ТРАЯНОВ И ИВАН ПЕЙЧЕВ

Резюме. Статията представлява част от изследване върху унаследяването на модернистичните тенденции в българската литература от периода 1944–1989 г., когато тя е доминирана от социалистическия реализъм. Тази приемственост не е концептуално манифестирана от протагонистите си. Често е умишлено подценявана и negliжирана от критиците и изследователите, работили през периода. Не са редки и случаите, в които тя бива изопачено и тенденциозно използвана за отхвърлянето на творби и автори – чрез обратните клейма на „буржоазния формализъм“ и „упадъчните идеи“. Така се създава традиция на премълчаването ѝ, която по инерция бива приета в някаква степен дори и от литературознанието след 1989 г.

В настоящия текст във фокус е връзката между фигурите на Теодор Траянов и Иван Пейчев – един „тандем“ във времето, за който почти не е ставало дума в литературната история.

Ключови думи: модернизъм, българска литература от периода на социализма, приемственост

На Бисера Дакова с благодарност
за неволното подстрекателство

От известно време работя по един проект, наречен „Острови на неблажените“, чиято цел е да изследва различни неконвенционални посоки в развитието на българската литература след 1944 г. Обединяващ мотив на проекта е аналитичното наблюдение на различни форми на интелектуално бягство от партийния идеологически канон в литературата и от тоталитарното форматране на културата в периода 1944–1989 г. Сред тях специфично място заемат продълженията на литературни направления и тенденции, станали неуместни в радикално променената след комунистическия преврат социокултурна среда – продължения, които се осъществяват в повечето случаи неманифестно, дори неексплицитно, а често и недотам лесно разпознаваемо.

За това и обмисляйки евентуален текст за Теодор Траянов, се насочих към въпроси, свързани с *културното унаследяване*. Запитах се: къде, в какво, как продължава Траянов? Кой от поетите, пишещи след 1944-та, същностно съответства на този тежък, плътно заемащ поетическото пространство новороман-

тик¹? Какво става със света на Траянов в литературата ни след 1944 година? Какво става с този трагически преодоляващ битието романтически свят – с цялото му богатство от звън и тътен, от светлини и бездни, от епически пропадания и метафизически възземаия; с тържеството на националния мит, заложено и в най-трагическите му тежнения; с онези воители, украсявани със сложни епитети и увенчавани с парадоксални победи – дори когато видимо губят своите битки; с онази готико-романтическа красота и величие, в която човешките същества са, ако не богове, то поне герои? А ако се върнем по-назад в творчеството му – какво става и с Траяновия символизъм, в който прозират и специфична жестокост, и перверзната странност на преливането между любов и унижаване на обекта?

От фигурата на Траянов традиционно не се извеждат продължителители. Но дали причината за това стабилно установено мнение не е до голяма степен и в дълготното и плътното мълчание за/около Траянов сред българската критика след смъртта му? Около четвърт век не се издават нито негови книги, нито книги за него,² а докъм 80-те години фигурата му остава загърната в плашещата аура на отхвърлеността от режима. Доста вероятно е това мълчание да е затворило основния път към проследяването на литературното унаследяване на поета – търсенето на сравнения, които да уплътнят нишките, свързващи Траянов с неговите наследници. Доста вероятно е това мълчание да е запечатало фигурата му там – в неговото време, да е предотвратило създаването на една традиция на „четене на Траянов в аналогии“.

А преди това пък дали именно митът за неговата изключителност, последователно изграждан от Иван Радославов още от второто десетилетие на века и поддържан от кръга „Хиперион“ през 20-те и 30-те години, не се е нуждаел именно от тази горда единичност? И дали самотническата нимба на Траянов (преди 1944 г.) не е до голяма степен критически симулакрум – създаден от критиката образ в името на мита?

Търсейки въпреки всичко това приемственост, в един съвсем общ (и донякъде трафаретен) план най-лесното хрумване би било да се изследва

---

¹ По въпросите за естетическата концептуалност на Траяновото творчество и наличието или липсата на свързаност с други български поети – вж. книгата на Иван Младенов „Теодор Траянов в развитието на българския символизъм“ (към чиято отчетливо заявена теза за неоромантизма на Траянов аз лично съм пристрастна) и изследванията на Бисера Дакова в книгата ѝ „Неантологичният Траянов. Изличеното декадентство. За преображенията на поетическия език“ и в статиите и студиите ѝ: „Траянов и Пейо Яворов. Между съперничеството и тъждеството, или за проблематичните граници на българския символизъм“, „Немският югендстил и неговите рефлексии в българската литература в началото на 20-ти век. Два творчески пътя: Теодор Траянов и Еманиул Попдимитров“, „В модуса на югендстил (антологията „Освободеният човек“ на Теодор Траянов)“, „Траяновското в поезията на Сирак Скитник“ и „Ранното творчество на Теодор Траянов като пресечна точка на краевековието: улитимативното декадентство / морбидният югендстил“.

² Краят на стигмата над Теодор Траянов парадоксално е сложен от негов „идеологически враг“ и физиономичен антипод, който обаче му се пада млечен брат – поета Венко Марковски (факт, представен от Иван Младенов на международната конференция „Теодор Траянов сред българския символизъм“, 20 юни 2022 г., в Института за славистика към Виенския университет).

употребата на Траяновата поезия от новия канон: в новата героика, в новия централизиран мит, в новите герои – по дирите на въпроси като: *как слънцеликите воители стават звездочели партизани*, и т. н.

Аз обаче реших да последвам една своя интуиция, която ме импулсира да потърся признаците на приемственост в един никога необособяван „тандем“: *Теодор Траянов – Иван Пейчев*. Първоначално имах в съзнанието си една по-скоро поетико-персоналистична, отколкото стилово-изразна асоциация: уподобявах ги повече като фигури в литературата и културата, от една страна; сравнявах базисни елементи на поетико-философското им мислене, от друга; но не търсех съответствия на ниво език и стил. Само че, препрочитайки Траянов и Пейчев, стигнах и до по-конкретни прилики.

Тук ще представя именно тях.

Първо и най-общо: въпреки наложената представа за лишеноста на Траянов от последователи и наследници, факт е, че през 30-те и в началото на 40-те години „траяновският стих“ е нарицателно, нещо повече – приема се като мяра за сравнение. Факт е и че именно с Траянов сравняват Пейчев неговите откриватели. „Ваньо Пейчев ще стане голям поет. Неговият стих ми напомня железния стих на Теодор Траянов“ – казва Стоян Попов (по-известен като Чичо Стоян) на среща на читалищни дейци в Шумен през 1936 г. – по спомен на Стефан Станчев.³

Нещо повече, Траянов се оказва и първият голям поет, признал таланта на Пейчев. Това е времето, когато Чичо Стоян – автор на класическа поезия за деца и театрален деятел, и съпругата му – известната актриса Роза Попова, насърчават младия Пейчев в поезията (като при това деликатно го отклоняват от актьорските му опити на сцената на Шуменския театър).⁴ Така през 1936 г. Роза Попова отнася негови стихотворения на Траянов в София.⁵

При това любопитното е, че и Траянов, и Пейчев имат стихотворения, посветени на актрисата. Траяновото е „Скитнишки напев (На Роза Попова)“ от „Романтични песни“, 1926⁶. А още по-любопитното е, че Пейчевото стихотворение, посветено на Р. Попова, звучи по-траяновски от Траяновото:

*Очите ми изчезват в измамни отражения
и псалмите окрилят невидими криле,
понесли орис свята в неустови сражения,
погалили ефирно проплакало дете.⁷*

Като втори и по-едър паралел в това сравнение ще посоча символистичната близост между двамата поети. В някои стихотворения на Пейчев,

---

³ СТАНЧЕВ, Ст. Още с първите стъпки. – *Шуменска зоря*, № 148, 22 дек. 1966. Цит. по: ФЪРКОВА, М. *Далечна близост*. София: Народна култура, 1996, с. 257.

⁴ МОШКОВ, Г. Романтик и бохема. Щрихи към профила на Иван Пейчев. – *Пулс*, № 17, 27 апр. 1982, с. 11.

⁵ Пак там.

⁶ В „Избрани стихотворения“ на Траянов от 1966 г. (София: Български писател), с. 249.

⁷ Цитатът е по вече цитирания спомен на Ганчо Мошков, излязъл във в. „Пулс“ през 1982 г.

писани преди 1944 г. и публикувани в изданието на Марияна Фъркова „Далечна близост“ (1996), ясно се открояват редица Траянови мотиви, образи, настроения (наред с видимите препратки към Дебелянов). Имам предвид „Русалка“, „Приказка за водната царкиня“, „Разпятие“, „Есен“, „Ноктурно“, отделен мотив в „Гротеска“ („Да любим значи да умрем...“).

На трето място, Пейчевите военни стихотворения (от „В минути пред атака“, 1955) носят нещо от траяновската войнственост. А стихотворението „Родина“ от цикъла „Война“ (в стихосбирката „Стихотворения“, 1948⁸) направо е изградено в една траяновска представа за монументалната битка, макар че е експлицитно антифашистки текст. Тук бих причислила и непубликуваната поема „Лешояди“ (1941).⁹

В тази поредица ще добавя и аналогията между „Карпатският вятър“ на Траянов и „Септемврий“ на Пейчев, отбелязана от Антон Баев. И двете стихотворения впрочем могат да се четат и със слух, чувствителен към септемврийската баладична поезия от 20-те години (което пък е особено интересно при Траянов от 1925 г.):

*Под конския тропот на чужди пълчища
карпатският вятър избързва при нас,
в сърцата ни лумват на ярост огнища,
смъртта заговорва през нашия глас!*

*Провлякъл мъглите и синьото злато
на есен пустинна в пустинна страна
размирният Дунав проклена земята
и гибел предрекъл, избързва в нощта.*

.....
*Съпътници вечни из пътя далечен,
карпатският вятър какво ви мълви?
На гибел, на гибел врагът е обречен,
певецът ни верен пред нас ще върви!*

.....
*Вий вятърът степен над тъмните стрехи
и глухи камбани надгробно звънят,
и в жалба надгробна над огън и пепел
от старите рани пак кърви текат.*

Т. Траянов, „Карпатският вятър“ (1925)¹⁰

Ив. Пейчев, „Септемврий“ (1944)¹¹

И ако отзвучаването на Траяновите стихове у Пейчев все пак е хронологически нормално явление, ще споделя нещо, което мен лично повече ме заинтригува. Препрочитайки двамата автори от позицията на едно любопитство, търсецо *типологично* родство, стори ми се, че Траянов от своя страна също има стихове, които звучат като написани от Пейчев.

*Морето пее песента на боя,
с безсмъртната и страшна красота,
то знае, че сърцето на героя
покой намира само в песента.*

Траянов, „Песента на трите морета“¹²

⁸ ПЕЙЧЕВ, Ив. Стихотворения. София: Народна младеж, 1948, с. 31.

⁹ ФЪРКОВА, М. Цит съч., с. 41–44.

¹⁰ ТРАЯНОВ, Т. Пантеон. София: Ст. Атанасов, 1934, с. 105. С посвещение на Шандор Петьофи.

¹¹ Цит. по: БАЕВ, А. *Иван Пейчев. Романтическа формация. Романтически мотиви*. Пловдив: ЦУМ, 2010, с. 107–108.

¹² В „Български балади“, София: Хемус, 1921. Цит. по: ТРАЯНОВ, Т. Съчинения. Земя и

Без някакво преднамерено читателско усилие – в тези думи ми прозвуча едно хипотетично съзвучие с Пейчевите войнствени стихотворения от „В минути пред атака“ (1955) и маринистичните му текстове от „Далечно плаване“ (1962)¹³.

И пак от „Песента на трите морета“: „Послушай нощем в морските талози / шума на старославни времена“¹⁴ – тези редове цитирам изключително заради талазите, или по-общо – *талазното*, сближаващо двамата поети.

Друг вид конкретни аналогии с обърната хронологична перспектива между двамата откривам в едни специфични рационализирания на любовнолиричното при Траянов, които много напомнят рационалните, често иронични обрати в част от любовните стихотворения на Пейчев. Например:

*Дели ни всичко, бездна непристъпна
и любовта самата ни дели..*

Траянов, „Далек си ти“¹⁵

Или:

*Плачат в тая нощ сърца,
в самата обич отчуждени*

Траянов, „Спомняш ли си?“ (пак там)

Най-лесно е да се каже, че ранният Пейчев се е повлиял от митичния през 30-те години Траянов. Но не мисля, че това е точно и съвсем така. Мисля, че става дума за някакво конститутивно родство на поетическото им мислене, съпоставени с което, тези конкретни прилики формират само нещо като връх на айсберг.

Мисля, че става дума за сходства на основни поетически философии, макар и в повечето случаи – излъчени по несходни начини (горните прилики все пак представляват малки части от творчеството на двамата автори). Става дума за сходство на представи за човека и аза в света, на онтологични визии за понятия като живот, смърт, крайност, безкрайност и т. н., става дума за една парадоксалистка нагласа, която принципно се разрешава в трансцендиране (въпреки различията в конкретните ѝ проекции). Но дори само това вече е силна връзка: парадоксалисткото мислене на битието, и особено на неговите крайни събития, и нагласата *да се избяга от самия принцип на крайността, като се излезе отвъд, като се скъса със самата представа за фаталната двуизмерна система*, в която сме обречени да принадлежим на някаква обозрима плоскост. Дори само това вече е съществена посока за синхронен прочит на двамата автори – особено като се има предвид, че техните изходи не са идентични на някакъв общоприет канон, като християнския трансцендентализъм например.

дух, 1921–1926. София: Ст. Атанасов, 1941, с. 11.

¹³ ПЕЙЧЕВ, Ив. *Далечно плаване*. София: Български писател, 1962.

¹⁴ ТРАЯНОВ, Т. Цит. съч., с. 12.

¹⁵ ТРАЯНОВ, Т. *Regina mortua*. – В: *Освобожденият човек*. София: Ст. Атанасов, 1929, с. 31.

Има неща, които ги успоредяват и в социокултурен план.

И двамата са митове – централни, царствени фигури за кръговете около себе си. А тези кръгове не са еднородни и при двамата. Те са из писателските, но и из артистичните среди в един много по-общ смисъл: из средите на късните символисти, езотериците и мистиците от 20-те и 30-те години (при Траянов, чиято митологизация впрочем е подготвяна още от второто десетилетие на века) и из артистичнобохемските среди от средата до 70-те години на ХХ в. (при Пейчев). Тук между другото си струва да се отбележи и че и двамата стават обекти на подчертан интерес за театралното съсловие, което пък от своя страна е принципно предразположено към синкретизъм.

Тоест те са фигури комплексни, магнетични – *фигури центрове*, способни да обединят творци и почитатели от различни области на културата и субкултурата. При това интересното в тази аналогия е, че тя е по някакъв начин огледална. Траянов е обожествен вожд в измеренията на високото, елитарното, необщодостъпното (мистичното и езотеричното) в литературата и културата ни от периода на нейния най-зрял разцвет след Освобождението. Пейчев е гръмовержец, зевсоподобен (по описанието на Иван Теофилов¹⁶) в един анархистично-бохемски, неофициозен до подземност литературен и артистичен кръг.

В тази връзка бих направила една свободна асоциация с поетиките на двамата. Основен символ на зрелия Траянов е слънцето, докато в стиховете на Пейчев доминира „сянката“. Траянов се насочва от есента (в ранните си текстове) към пролетта (в по-късните ретроспективни обработки и нови текстове). Пейчев също използва тази антиномия репрезентативно, но с видим постоянен уклон към есента.

Не съм сигурна доколко така скицираните ореоли на двамата поети биха били генерално зависими от политическия курс на страната. Най-вероятно Пейчев би бил в позицията на Център сред аутсайдерите – фигура, аналогична на Вутимски например, и без налагането на комунистическия режим, защото той реално е бил в немилост и преди, и след 1944 г., защото *бунтарството и индивидуализмът* му са били негов първичен натюрел и защото всячески и по всяко време е доказвал неписваемостта си в каквато и да било номенклатура.

Предполагам, че по сходен начин *индивидуализмът и идиосинкратичната специфика* на Траянов не биха допуснали той да се превърне в „народен“ или „държавен“ поет и без идването на българската 1944-та – въпреки хиперионовското провиждане за неговата култовост и въпреки стратегическите усилия на Иван Радославов и Хиперионовото братство да го наложат като абсолютен поетически връх, легитимирайки по този начин и самите себе си в българската културна среда. В този ред на мисли моето лично подозрение е, че Траяновата поетика едва ли е толкова раз-

¹⁶ ТЕОФИЛОВ, Ив. Като шеметен сън! (из „Предизвикани записки“). – В: Ив. ТЕОФИЛОВ. *Гласът на тишината*. Пловдив: Жанет 45, 2018, с. 51, 56.

лична посред българската литературна среда само заради пребиваването му в Австрия и повлияността му от австрийската и по-общо – от немско-езичната култура. Мисля, че той би бил също толкова различен – може би чрез друга поетика, дори ако беше преживял целия си живот в България, защото коренът на неговата единичност е именно в неговия индивидуализъм. Дори месианското водачество на Траянов всъщност е прекалено специфично – радикално, непонятно, може би даже маниакално в смисъла си, за разбиранията на една по-широка аудитория. От друга страна, предусетеното трагическо – и в най-победните му поетически визии, трудно би го направило всенароден любимец.

Ако обаче се върнем към общата посока на успоредяване на Траянов и Пейчев в контекста на историческата хипотеза – Траянов според мен е този, за когото би било по-интересно да се спекулира какво би станало, ако събитията в България и света след 1944 г. се бяха развили по различен начин.

В „Речник на българската литература след Освобождението“, в статията за Теодор Траянов неговата детайлна изследователка Бисера Дакова пише: „В последните си години (1940–1945) изживява националистичния подем с възвръщането на Южна Добруджа, почетен е с юбилейно тържество (1942) и в поведението му се долавят отчетливи патриаршески жестове“¹⁷.

Траянов обаче има почти четири литературни десетилетия, за да се превърне в новия Вазов, а това така и не се случва – точно защото му липсва изначалният демократизъм, физиономичен за един „народен поет“. Липсва му и онази конвертируема универсалност, която да го официализира поне като „държавен поет“. А дали хипотетичната, нестанала „друга“ българска държава би го превърнала в своя поетически вагнериански мит и докъде този мит би се разпространил като обхват и влияние в българското общество – това е въпрос, чиито отговори остава само да гадаем.

Така, бих обобщила, и двамата – и Траянов, и Пейчев, се оказват свръхпопулярни чрез по същество непопулярното – и като литература, и като социокултурна среда.

И двамата – и Траянов, и Пейчев, са поети митове, много силни центрове на литературни и културни кръгове, които обаче не са и не могат да станат точно официозни, независимо че в отделни периоди и в определени контексти и кръговете, и централните им (двамата поети) се оказват видимо атрактивни.

На трето място, двамата са аналогични поради принципния си индивидуализъм, независимо от различните си като цяло поетики (в които обаче, както се уверихме, има и сепващи сходства).

Свързва ги и специфичният им декадентски фермент, който не може да не бъде споменат тук, но на който ще бъде посветен отделен текст.

---

¹⁷ ДАКОВА, Б. Теодор Траянов. – *Речник на българската литература след Освобождението*: <http://dictionarylit-bg.eu/Теодор-Василев-Траянов?sa=1>.

Благодарности и финансиране

Статията е част от работата по проект „Острови на неблажените. История на неконвенционалната българска литература от 1944 до 1989 г. в нейния социокултурен контекст“, договор с ФНИ № КП-06-Н60/1 от 16.11.2021.

ЛИТЕРАТУРА

БАЕВ, А. *Иван Пейчев. Романтическа формация. Романтически мотиви*. Пловдив: ЦУМ, 2010. [BAEV, A. *Ivan Peychev. Romantichna formatsia. Romanticheski motivi*. Plovdiv: TsUM, 2010.]

ДАКОВА, Б. В модуса на югендстил (Антологията „Освободеният човек“ на Теодор Траянов). – В: *Sub specie aeternitatis. Сборник в памет на Жана Николова-Гълъбова*. Съст.: Ем. Денчева, Р. Кунчева, Б. Мирчев, Бл. Златанов. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2015, с. 262–274. [DAKOVA, B. V modusa na yugendstil (Antologiyata “Osvobodenyat chovek” na Teodor Trayanov). – V: *Sub specie aeternitatis. Sbornik v pamet na Zhana Nikolova-Gavabova*. sast. Em. Dencheva, R. Kuncheva, B. Mirchev, Bl. Zlatanov. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 2015, s. 262–274.]

ДАКОВА, Б. Теодор Траянов. – *Речник на българската литература след Освобождението*: <http://dictionarylit-bg.eu/Теодор-Василев-Траянов?sa=1> [пребг. 27.07.2023]. [DAKOVA, B. Teodor Trayanov. – *Rechnik na balgarskata literature sled Osvobozhdenieto*: <http://dictionarylit-bg.eu/Теодор-Василев-Траянов?sa=1> (pregl. 27.07.2023).]

ДАКОВА, Б. Траяновското в поезията на Сирак Скитник. – В: *Българско и модерно 2. Експериментални прочити*. Съст. Е. Димитрова. София: ИЦ „Боян Пенев“, 2015, с. 83–93. [DAKOVA, B. Trayanovskoto v poeziyata na Sirak Skitnik. – V: *Balgarsko i moderno 2. Eksperimentalni prochiti*. Sast. E. Dimitrova. Sofia: Boyan Penev, 2015, s. 83–93.]

МЛАДЕНОВ, Ив. *Теодор Траянов в развитието на българския символизъм*. София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 1997. [MLADENOV, Iv. *Teodor Trayanov v razvitiето na balgarskiya simbolizam*. Sofia: AI “Prof. Marin Drinov”, 1997.]

МОШКОВ, Г. Романтик и бохема. Щрихи към профила на Иван Пейчев. – *Пулс*, № 17, 27 апр. 1982, с. 11. [MOSHKOV, G. Romantik i bohema. Shtrihii kam profila na Ivan Peychev. – *Puls*, № 17, 27 apr. 1982, s. 11.]

ПЕЙЧЕВ, Ив. *В минути преди атака*. София: Народна младеж, 1955. [PEYCHEV, Iv. *V minuti predi ataka*. Sofia: Narodna mladezh, 1955.]

ПЕЙЧЕВ, Ив. *Далечно плаване*. София: Български писател, 1962. [PEYCHEV, Iv. *Dalechno plavane*. Sofia: Balgarski pisatel, 1962.]

ПЕЙЧЕВ, Ив. *Стихотворения*. София: Народна младеж, 1948. [PEYCHEV, Iv. *Stihotvoreniya*. Sofia: Narodna mladezh, 1948.]

СТАНЧЕВ, Ст. Още с първите стъпки. – *Шуменска заря*, № 148, 22 дек. 1966. [STANCHEV, St. Oshte s parvite stapki. – *Shumenska zarya*, № 148, 22 dek. 1966.]

ТЕОФИЛОВ, Ив. Като шеметен сън! (из „Предизвикани записки“). – В: Ив. ТЕОФИЛОВ. *Гласът на тишината*. Пловдив: Жанет 45, 2018, с. 50–59.

[TEOFILOV, Iv. Kato shemeten san! (from „Predizvikani zapiski“). – V: Iv. TEOFILOV. *Glasiat na tishinata*. Plovdiv: Zhanet 45, 2018, s. 50–59.]

ТРАЯНОВ, Т. *Български балади*. София: Хемус, 1921. [TRAYANOV, T. *Balgarski baladi*. Sofia: Hemus, 1921.]

ТРАЯНОВ, Т. *Избрани стихотворения*. София: Български писател, 1966. [TRAYANOV, T. *Izbrani stihotvoreniya*. Sofia: Balgarski pisatel, 1966.]

ТРАЯНОВ, Т. *Освобожденият човек*. София: Ст. Атанасов, 1929. [TRAYANOV, T. *Osvobodeniyyat chovek*. Sofia: St. Atanasov, 1929.]

ТРАЯНОВ, Т. *Пантеон*. София: Ст. Атанасов, 1934. [TRAYANOV, T. *Panteon*. Sofia: St. Atanasov, 1934.]

ТРАЯНОВ, Т. *Романтични песни*. София: Право, 1926. [TRAYANOV, T. *Romantichni pesni*. Sofia: Pravo, 1926.]

ТРАЯНОВ, Т. Освобожденият човек. – В: *Пълно събрание на съчиненията на Теодор Траянов*. Т. 1. София: Ст. Атанасов, 1929. [TRAYANOV, T. *Osvobodeniyyat chovek*. – V: *Palno sabranie na sachineniyata na Teodor Trayanov*. Т. 1. Sofia: St. Atanasov, 1929.]

ТРАЯНОВ, Т. Съчинения. Земя и дух, 1921–1926. – В: *Пълно събрание на съчиненията на Теодор Траянов*. Т. 2. София: Ст. Атанасов, 1941. [TRAYANOV, T. *Sachineniya*. *Zemya i duh*, 1921–1926. – V: *Palno sabranie na sachineniyata na Teodor Trayanov*. Т. 2. Sofia: St. Atanasov, 1941.]

ФЪРКОВА, М. *Далечна близост*. София: Народна култура, 1996. [FARKOVA, M. *Dalechna blizost*. Sofia: Narodna kultura, 1996.]

ДАКОВА, В. *Der unanthologische Trajanov. Die getilgte Dekadenz. Über die Verwandlungen der poetischen Sprache*. Hamburg: Verlag Dr Kovač, 2009.

ДАКОВА, В. Teodor Trajanov und Pejo Javorov. Zwischen Rivalität und Identität oder über die problematischen Grenzen des bulgarischen Symbolismus. – In: *Die bulgarische Literatur der Moderne im europäischen Kontext. Zwischen Emanzipation und Selbststigmatisierung* Hrsg. B. Dakova, H. Schmidt, G. Tihanov, L. Udolph. München – Berlin – Washington D. C.: Verlag Otto Sagner, 2013, S. 179–199.

ДАКОВА, В. Der deutsche Jugendstil und seine Reflexionen in der bulgarischen Literatur zu Anfang der 20. Jahrhunderts. Zwei dichterische Wege: Teodor Trajanov und Emanuil Popdimitrov. – *Zeitschrift für Balkanologie*. Hrsg. G. Schubert, W. Dahmen, R. Lauer. H. 52 (2016) 1, S. 82–94.

ДАКОВА, В. Die Frühdichtung von Teodor Trajanov als Querpunkt der Jahrhundertwende: Die ultimative Dekadenz/Der morbide Jugendstil. – In: *Kontinuität gegen Widerwärtigkeit. Vorträge anlässlich des 80. Geburtstages von Dr. h. c. Norbert Randow am 2. März 2010 in Berlin* Hrsg. H. Schaller und R. Zlatanova. München – Berlin – Washington D. C.: Verlag Otto Sagner, 2013, S. 39–60.

Acknowledgments & Funding

This text is focused on the relationship between the figures of Teodor Trayanov and Ivan Peychev – a “tandem” in time, which has been hardly mentioned in literary history.

A STORY OF TWO KNIGHTS: THEODOR TRAYANOV AND IVAN PEYCHEV

Abstract. The article represents a part of a study focused on the inheritance of modernist tendencies by the Bulgarian literature of the period between 1944 and 1989, when it was dominated by the movement of socialist realism. This continuity had not been conceptually manifested by its protagonists. It had often been deliberately underestimated and neglected by the critics and researchers who worked during the period. Also there were many cases in which it had been tendentiously distorted for the sake of rejection of some works and authors – through the frequent stigmas of “bourgeois formalism” and “decadent ideas”. Thereby, a tradition of its silencing was set, which, by inertia, was accepted to some extent even by the literary studies after 1989.
Key words: modernism, Bulgarian literature of the socialist period, inheritance

Elka Dimitrova, Assoc. Prof., PhD
Institute for Literature – Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenki Prohod Blvd., Block 17, Sofia 1113, Bulgaria
ORCID ID: 0009-0000-8918-7200
E-mail: elkadimitrova4@gmail.com